

ETNOGRAFSKI ODJEL MUZEJA SLAVONIJE U OSIJEKU: OSNIVANJE I DJELOVANJE DO 1966. GODINE

U drugoj polovici 19. st. u Osijeku je živjelo nekoliko značajnih kolekcionara koji su prethodili muzejskoj djelatnosti. 1877. godine osječki je Muzej osnovan na temelju jedne od tih kolekcija — bila je to numizmatička zbirka Franje Sedlakovića. Povećanje muzejskog fundusa brzo je uslijedilo »veledušnim« darovima, a 1895. g. postala je svojom Muzeja i kolekcija prehistorijskih i rimskih starina K. Franje Nubera.

Nažalost, Layeve zbirke »domaćih obrtnika«, tj. zbirke predmeta i uzoraka narodnog stvaralaštva, koje je Srećko Lay sakupio i pripremio za Beč, Berlin i London, nisu dospjele u osječki muzej. A Lay je »upravo kućario od sela do sela u Bačkoj, Srijemu, po cijeloj Krajini i Slavoniji, pa kupovao domaće obrtnine«.¹ Zbirka pripremljena za svjetsku izložbu u Beču 1875. g. bila je izložena u austrijskom muzeju za umjetnost i obrt, gdje je i prodana, jer se u domovini nije mogao ostvariti otkup. Slične zbirke Lay je sastavio »na poziv berlinskog obrtništva«, ali i za »londonski Hessington muzej«.² Da su zbirke bile vrijedne imamo među ostalim potvrdu i u konstataciji prof. Vjekoslava Celestina, koji je postao kustosom osječkog muzeja 1893. g., a koji je u »Narodnoj starini« napisao 1929. g.: »Požaliti je da tadašnji mjerodavni faktori nisu izrabili rad i pomogli pokojnog osječanina Felixa Laya. Danas bi imali krasnu etnografsku zbirku, a kad tamo nema u Osijeku ni čitavog njegovog izdanja narodne ornamentike«.³

U atmosferi sabirača, a isto tako i interesa za narodni život uglednih pojedina, naime u to se je vrijeme Franjo Kuhač — također Osječanin — bavio narodnom glazbom i sabirao narodne napjeve (bio je Layev prijatelj), razumljivo je da je kustos Celestin, iako profesor klasične filologije, pomislio na stvaranje etnografske zbirke u muzeju. Dr Danica Pinterović navodi da on već 1895. g. počinje »sakupljati etnografske predmete, najprije iz Baranje, a zatim i iz Đakovštine i drugih krajeva Slavonije«.⁴ Sam prof. Celestin pišući o muzeju grada Osijeka g. 1929. kaže: »Muzej je nastojao da se prikupljaju narodne nošnje osječke okolice. Ove se narodne nošnje sve više gube, jer ih domaći narod više ne nosi već ih sakriva po sanducima, gdje lijepa domaća tkiva propadaju.«⁵

1. A. Kovačević, Srećko Lay, Književni prilog, Klub hrvatskih književnika u Osijeku, 1913/15, br. 5 i 6.

2. o.c.

3. Vjekoslav Celestin, Muzej grada Osijeka, Narodne starine, Zagreb, 1929. sv. 18.

4. D. Pinterović, O razvoju osječkog muzeja, Osječki zbornik VI, Osijek, 1958, str. 13.

5. Celestin, navedeni članak.

Zdenka Lechner, prof.

Etnografski muzej, Zagreb, umirov. viši kustos

Ethnographische Museum, Zagreb, Kustos i. R.

Međutim, ostavština etnografskog materijala iz tog vremena veoma je mala i nije iz osječke okolice, niti iz Slavonije i Baranje, kako bismo prema gornjim navodima očekivali.⁶ Objašnjenje bi se moglo naći u Celestinovom prikazu stanja muzeja, koji nije imao svojih prostorija; do tada je selio osam puta, a u sebi su zbirke dosta stradale, »bile su konačno na rubu propasti«.⁷

Sačuvani malobrojni predmeti iz tog razdoblja dinarskog su porijekla. Smatram da ih treba pripisati suradnji sa dr Ćirom Truhelkom, direktorom sarajevskog muzeja, koji je tada — u mirovini — neko vrijeme boravio u Osijeku.

Slijedeći podatak o muzejskoj etnografici potječe tek iz 1946. g. Donosi ga dr D. Pinterović govoreći o historijatu osječkog muzeja. Muzej je tada smješten u današnji prostor, u zgradu bivšeg magistrata u Tvrdi, a u jednoj je sobi dotada sabrani etnografski materijal »propagandnog karaktera i nije bio sav vezan uz ovaj teren«.⁸

Tu sam ga i ja našla koncem 1951. g. Bila je to kolekcija lutkica obučenih u narodnu nošnju, niz »šamija« vezenih zlatom — pretpostavljam da su pripadale članicama Društva hrvatskih žena — zatim namještaj ukrašen ornamentima karakterističnim za šaranje tikvica. Stol sa stolicama i klupom, krevet i noćni ormarić muzeju je darovao učitelj Vladoje Ivakić, koji je bio veliki promicatelj šaranja tikvica. Dakle, uz već spomenuto ovaj je inventar bio svjedok o načinu stvaranja suvenira, propagande i primjene narodne umjetnosti, a nije imao svojstva dokumentarne građe.

Prvu dokumentarnu građu vezanu za područje svoje djelatnosti pribavio je Muzej Slavonije 1947. i 1948. godine kao rezultat istraživanja i ekipnog terenskog rada, koji je vodila direktor dr Danica Pinterović. Tom prigodom nabavljeno je nekoliko kompleta baranjske narodne nošnje i karakteristični plavo obojeni, šareni namještaj baranjske sobe.

Koncem 1951. godine Muzej Slavonije zaposlio je stručnjaka za etnologiju, Zdenku Lechner.

1952. godine stručnjak i etnografski materijal dobili su svoj životni prostor, preseljeni su u zgradu bivše županije u Cesarčevoj ulici. Od dvije sobe, jedna je uređena za kancelariju.

Tada je počelo uredovanje s razrađenim planom etnografskih zadataka Muzeja Slavonije kao regionalnog muzeja za sjeveroistočnu Hrvatsku. Zato 1952. godinu smatram godinom osnutka Etnografskog odjela Muzeja Slavonije.

Razvoj i rast Etnografskog odjela može se pratiti u »vijestima« »Osječkih zbornika« od broja IV do VIII pod naslovom: Bilješke o etnografskom radu u Osijeku, ili: Etnografski odio Muzeja Slavonije. Do 1965. g. pribavljeno je toliko etnografske dokumentarne građe da se je mogao dobiti pregled svih značajnijih elemenata tradicionalne kulture na cijelom području sjeveroistočne SR Hrvatske, koja obuhvaća regije: Slavoniju, Srijem i Baranju.

6. Pinterović, str. 19.

7. Celestin, navedeni članak.

8. Pinterović str. 19.

Slika 1. Etnografski odjel Muzeja Slavonije na II katu, smješten kao studijska zbirka u 7 prostorija (ugao Vlahovićeve i Bulevara JNA). Snimak: Tvrtko Kralik

U prvom razdoblju planiranih zadataka išlo se za horizontalnim presjekom, da se materijalom — prvenstveno narodnom nošnjom, pokrije cijelo područje od Ilove do Iloka i od Save do Drave i Dunava. Za daljnji rad predviđeno je kompletiranje nekolicine primjeraka nošnje, nastavak nabavljanja kulturno vrijednog inventara iz narodnog života i proučavanje pojedinih etnoloških elemenata i pojava. 1955. g. Etnografski je odio preselio iz Cesarčeve u Vlahovićeve ulicu br. 2. Tu su na drugom katu dobivene četiri velike sobe, predsoblje i ostave, što je pružilo mogućnost da se građa sistematski sredi, da se razvrsta po materijalu ili temama i stvori studijska zbirka.⁹ U pristupanju tom prostoru i baštini prvi je susret sugerirao temu zemlje. »Starovirske« sprave i pomagala: drveni plug, drljača, srpovi i krunjače progovorile su o obradi zemlje i plodina, a stubljike, uborci i ostalo o rekvizitima seljačkog gospodarstva, kojemu su se ljudi predavali svom svojom snagom i znanjem, naslijeđenim i dograđenim.

Slijedeća, neusporedivo brojnija skupina predmeta predstavljala je tekstilno rukotvorstvo. Ono je prikazano u dvije serije naprava — baranjskih i slavonskih, koje su se upotrebljavale za preradu lana i konoplje. Dva tkalačka stana i obilje upotrebnog tekstila završavalo je tu temu primjercima narodne nošnje iz četrnaest ondašnjih općinskih zajednica. Složene po policama u pet ormara-vitrina te su nošnje posvjedočile da se slavonska i baranjska nošnja mora razlikovati u bogatstvu njihovih suvrstica. Stilsko oblikovanje kompleta drugačije se pokazuje s područja nekadašnje Granice (Vojne krajine), a drugačije iz Paorije, različito iz slavonske Podravine — gledajući ih u najgrubljoj raspodjeli. U Baranji variraju stilske karakteristike nošnje podunavskih i podravske sela.

Iza prtenog ruha slijedili su odjevni predmeti od sukna, kože i vune: »aljine«, »kožusi«, »rekle«, te velika zbirka vunениh »ponjava«, »ponjavaca« i »ćilima«.

Interijer je bio zastupan baranjskim obojenim pokućstvom i slavonskim hras-tovim: za sobu — sa dva kreveta, stolom, klupom i stolicama, a za kuhinju s ognjištem — inventarom aljmaške »kuće«.

U temi narodne umjetnosti našla se u (ostakljenoj) vitrini sitnija drvorezba-rija: čobanske čaše, držalica svinjarske kamdžije, amiči za vučenje vodenica, zbirka šaranih tikvica, muzički instrumenti i drugo. Ovamo je pripadao i spremljeni

9. Etnografski odio u Vlahovićevoj 2/II imao je kancelariju i depo. U četiri sobe zbirke su bile smještene slijedećim redom. I. soba: slavonski tkalački stan sa natrom, snovača s osnovom i ostala pomagala u prostoru, a nošnje u velikim ormarima prenapravljenim od darovanih vitrina Etnografskog muzeja iz Zagreba: a) ženske nošnje s područja Granice i Posavina, b) nošnje srednje Slavonije — Paorije, c) nošnje Podravine, d) baranjske nošnje, e) muške nošnje. II. soba: u ormarima — f) sukneni i kožni odjevni predmeti, g) vuneni predmeti, h) ponjave, ponjavci, ćilimi — na valjcima. Sanduk sa suknenim pregačama i tkanicama. U prostoru: stubljike, krunjače, drljača, plug, jarmovi na zidu.

III. soba. Pokućstvo kako je navedeno u tekstu te kobilaš i kobilan.

IV. soba. Ostakljena vitrina, komoda s upotrebnim tekstilom, ormar s oglavljima. U prostoru »lvakićeva soba«, šarana tikvičarskim motivima. Predsoblja: lončarija, kolijevka, nadgrobni križevi, komoda s tekstilom, štapovi, tkalački stan iz Baranje, ručna stupa.

nakit: ogrlice od staklenog zrnja ili srebrenih novaca (dukati su bili pohranjeni u muzeju u Tvrđi). Za sada su tu čekale uređene glave manekena sa baranjskim kapicama i djevojačkim frizurama od sitno upletene kose u pletenice, kako su bile oblikovane u Gradištu, Gorjanima i Dražu.

Na kraju posjeta depou Etnografskog odjela, u kojemu je bio također smješten i nespomenuti materijal, susretalo se sa zbirkom lončarskih proizvoda i nožnim lončarskim kolom.

Lončarska je »roba« sakupljena gdje god ju je bilo moguće kupiti ili dobiti kao dar, jasno na našem muzejskom području. Pretegu ipak sačinjava lončarija iz Feričanaca, jer je kustos tamo istraživao nekadašnju proizvodnju feričanačkih lončara.

Dobrota i razumijevanje širokog kruga prijatelja i suradnika zaslužni su što je kustos mogao pripremiti svoje stručne priloge za »Osječki zbornik«, za koji su uvijek izabrani karakteristični, nepoznati ili manje poznati predmeti, koji su nabavljeni za muzej, na primjer: komarnik iz Aljmaša, kićenjak iz Lipika, stubljike iz Gradišta, amići i uborci iz Županje i Bošnjaka, turske šamije iz Gorjana, Vinkovaca i Privlake, pokljuke iz Požeškog Novog Sela, ponjavke iz baranjskog Topolja, rubine Hrvatica iz baranjskih sela, napose iz Šumarine.

Od narodnih običaja ispitane su i objavljene varijante običaja, koji se u Dalju naziva »kraljice«, a u Gorjanima »ljelje«. Iz njihove opreme za muzej su pribavljena cvjetna oglavlja iz oba lokaliteta.

Istraživanja i studije bila su potrebna i zbog tumačenja muzejskog inventara posjetiocima. Naime, depo Etnografskog odjela kao studijska zbirka bio je pristupačan javnosti, napose stručnjacima, školama i zainteresiranim pojedincima. Godine 1958. razgledali su ga etnolozi Jugoslavije, sudionici Prvog kongresa EDJ, koji je održan u Osijeku, a slijedećih godina studenti etnologije zagrebačkog sveučilišta pod vodstvom prof. Milovana Gavazzija i studenti antropogeografije sarajevskog sveučilišta s prof. Milenom Filipovićem. Neke su osječke škole tu održavale pojedine methodske jedinice. A redoviti su bili sastanci Etnološke grupe, koju je kustos osnovao i vodio u okviru slobodnih aktivnosti đaka gimnazije i pedagoške škole.

Suradnja sa školama urodila je prinovama etnografskih predmeta, koje su one darovale, tako: Gimnazija u Županji 21 predmet, Osmogodišnja škola u Gorjanima 30 dječjih crteža »ljelja«, Historijska grupa osnovne škole u Dalju 13 predmeta, Osnovna škola u Dražu 73, a u Feričancima 33 predmeta.¹⁰

Etnografski odio razvio je aktivnost suradništva sa seljacima i građanima, koji su također nastojali da se obogati etnografski fundus. Zar da se zaboravi kako je glumac Stjepan Bahert dovezao iz svojih rodni Petrijevacu puna seljačka kola predmeta? (Knj. ul. 5050), ili kako je Zlatko Brkić donosio lonce iz Feričanaca — 22 kom. (Knj. ul. 5387); da spomenemo bar nekoga!

10. U Županji suradnica je prof. Mara Hećimovi-Seselja, predmeti primljeni 1959. g., Knj. ul. 2944; daljski predmeti predani 1964. g., Knj. ul. 4975; suradnica u Dražu: nastavnica Jelka Mihajlov, darovi predani 1964. g. Knj. ul. 5165; u Feričancima suradnja s prof. Ivanom Jurković 1965. g., Knj. ul. 5420.

No, najveći mecena bilo je osječko društvo prijatelja starina »Mursa«. Ono je svake godine otkupilo određeni broj akvizija prema prijedlogu kustosa, koji je nabavio predmete i na sastancima »Murse« obrazložio njihovu etnološku vrijednost i mjesto u skladu sa zadatkom čuvanja kulturne baštine.

Etnografski je odio održavao veze i s mnogim srodnim ustanovama u zemlji i u inozemstvu. Među značajne treba ubrojiti povezanost i izmjenu iskustava s Vojvođanskim muzejem u Novom Sadu, s kojim je ostvaren zajednički obilazak šokačkih sela, najprije u Baranji, a onda u Bačkoj. Jednako srdačne su bile veze i s Muzejem Kosova u Prištini na čiji je poziv osječki kustos surađivao u terenskim istraživanjima o krsnoj slavi u hrvatskim selima u Letničkoj župi (općina Vitina).

Etnolozi iz Mađarske i Čehoslovačke, a i iz drugih dijelova svijeta, također i iz Amerike, koristili su se podacima našega odjela. Redoviti kontakti njegovani su i održavani s etnologima u Zagrebu: u Etnografskom muzeju, na Odsjeku za etnologiju Filozofskog fakulteta i u Odboru za narodni život i običaje JAZU.

Napose prisne bile su veze s muzealcima u Slavoniji. Kako nijedan drugi slavonski muzej nije imao u to vrijeme etnologa, osječki ih je kustos pomagao konzultacijama — u Slav. Požegi, Virovitici, Valpovu, Šarengradu, ili radom u pripremama i u stalnoj postavi etnografskih izložaka — u Slav. Brodu, Vinkovcima i Županji.

Da se rasvijetli raspon i intenzitet još nekih aktivnosti u Etnografskom odjelu izabiremo samo još dvije vrste poslova: rad na atlasu i izložbe. Za Etnološki atlas Jugoslavije ispitano je 88 sela prema Pokusnoj upitnici EAJ. Polovicu lokaliteta obradila je etnolog Marijanka Komar (Himelrajh), koja je od 1. V. 1960. do 31. XII 1961. bila kustos-pripravnik ovog muzeja.

Nedostatak stalne postave etnografskog materijala ublažavale su povremene izložbe. Za svaki tjedan muzeja prikazana je po jedna tema ilustrirana muzejskim materijalom u izložima trgovina, najčešće u Nami na Trgu slobode. »Vunena tkanja Slavonije i Baranje« bila su izložena 1958. g. u velikoj izložbenoj dvorani na Bulevaru JNA (u prostoriji nekadašnje Prve hrvatske štedionice); Etnografski spomenici 1960. g. u okviru izložbe fotografija »Spomenici kulture u Slavoniji« u muzejskoj dvorani u Tvrdi; »Vuneni odjevni predmeti baranjskih šokica« 1961. g., a »Narodna nošnja i namještaj slavonskih i baranjskih sela« 1966. g. u muzejskoj izložbenoj dvorani.

Sa 1966. godinom završavam prikaz djelovanja Etnografskog odjela Muzeja Slavonije, jer sam te godine još priredila spomenutu izložbu nošnje i pokućstva, iako sam već 1. VI. 1965. g. počela s radom u Etnografskom muzeju u Zagrebu.

Prikaz rada Etnografskog odjela tog razdoblja ne bi bio potpun da ne kažem da je kustos imao podršku i razumijevanje direktora muzeja dr Danice Pinterović i stručnog kolegija Muzeja Slavonije te pomoć tehničkog osoblja, jedne čistačice, koja je bila priučena laborantskim poslovima, i povremeno radom muzejskog preparatora.

Ove godine, 1977., kada osječki muzej slavi svoju 100-tu godišnjicu, Etnografski odio ima 25. obljetnicu.

Zar bih mogla poželjeti nešto veće ili ljepše, nego ostvarenje neprekidno izražavane želje kroz 25 godina da »etnografija« dobije stalni postav. Izložci bi dali sintezu sjeveroistoka SR Hrvatske, progovorili bi dokumentarno i slikovito o o njezinoj tradicionalnoj kulturi, dragocjenom naslijeđu i baštini.

Etnografski odio Muzeja Slavonije

Etnografski odio Muzeja Slavonije u Osijeku nema još svojeg izložbenog prostora, ali materijal je pristupačan svima, koji se za njega interesiraju, jer je razvrstan i sređen tako da zbirka ima studijski karakter.

Materijal je prikupljen sa ciljem da može dati pregled etnografskog materijala Slavonije i Baranje. Do sada je nabavljeno toliko predmeta, da bi se njihovim izlaganjem mogle prikazati najvažnije teme vezane uz ovo područje: tekstilno rukotvorstvo i pregled narodnih nošnji; poljoprivredne sprave; intérieur-i; tikvičarstvo i drvorezbarstvo.

Za prvu temu nabavljen je pribor za obradu domaćih tekstilnih sirovina počevši od stupe i trlice do snovače i tkalačkog stana, a zatim produkti tog rukotvorstva. Među njima nalaze se trubice tkanja i sitniji tekstilni predmeti kao što su otarci ili peškiri (ručnici), stolnjaci, ponjave, marame i drugo što je otkano kudjeljom i lanenom predom ili pamukom, a također i vunene ponjave, ponjavci, šarenice i ćilimaši, koji već mogu dati preglednu sliku raznih tehnika i uobičajenih uzoraka na ćilimima ovih krajeva.

Pretežni dio tekstilija sačinjavaju kompleti narodnih nošnji u kojima se nalaze također sukneni i kožni odjevni predmeti. Tu je zastupano narodno ruho sa cijelog područja. U najgrubljim su potezima sakupljene suvrstice narodnog kostima pojedinih većih predjela, koji pokazuju tipološku cjelinu, kao što je slavonska Posavina, slavonska Podravina, brdski dio Slavonije i Baranja.

O ratarstvu, t. j. načinu zemljoradnje u nedavnoj prošlosti govore nekadašnje poljoprivredne sprave: drveni plug, drljača, srp, krunjača (za runjenje kukuruza) i razne gospodarske potrepštine: stubljika, koš, mirov, kao i zabilježeni ratarski folklor.

U jednoj prostoriji složeno je pokućstvo, koje je predviđeno za intérieur jedne slavonske sobe — sa namještajem iz hrastovine, jedne baranjske sobe — sa plavo obojenim namještajem i jedne »kuće« (kuhinje) — sa priborom i posuđem za ognjište iz Aljmaša.

Šaranje tikvica i rezbarenje drvenih predmeta poznate su i karakteristične tvorbe umjetničkog likovnog izražaja u Slavoniji, pa im se zato poklanja posebna pažnja, tim više što se na terenu već rijetko pronalaze. Muzej posjeduje nekoliko ljepih drvorezbarskih predmeta: vodira, pastirskih čaša i dvojnica i oko šezdeset šarenih tikvica.

Ovime nisu iscrpljene sve teme, koje bi se još mogle obraditi postojećim a nespomenutim materijalom, a možda nije ni dovoljno istaknuto, da je još štošta (na primjer nakit i obuća) potrebno za kompletiranje prikaza pojedinih likova narodne nošnje, ali to neće smetati da se dobije uvid u život i rad u odjelu.

U godini 1955. nastavljeno je intenzivno sakupljanje materijala na terenu, dok je u 1956. god. taj rad gotovo zamro radi pomanjkanja financijskih sredstava. Prinove su uglavnom bili pokloni društva prijatelja starina »Murse«. U tim se godinama pristupilo sređivanju materijala i istraživanju podataka o pojedinim akvizicijama. Budući da je odjel preselio iz Cesarčeve ulice (iz bivše oblasne zgrade, gdje je bio oformljen kao novi odio muzeja) u Vlahovićevu ulicu 2 (II. kat) u veći broj prostorija, bilo je moguće da se materijal sistematizira te tako danas fungira kao studijska zbirka, koju posjećuju i škole radi obrade pojedinih metodskih jedinica.

Etnografski odjel nije više samo depo predmeta kulturne baštine, nego se sve više osjeća njegova funkcija u naučno istraživačkom radu. On se već afirmirao kao jedna stanica na koju se obraćaju srodne stručne ustanove u zemlji, a ponekad i iz inozemstva.

Zdenka Lechner

Slika 2. »Etnografski odjel nije više samo depo predmeta kulturne baštine...«, programski test napisan nakon preseljenja u Vlahovićevu ulicu 2/II (Lechner, Z. Etnografski odio Muzeja Slavonije. — OZ, 1956, 5, str. 234—235)

DIE ETHNOGRAPHISCHE ABTEILUNG DES — MUSEUMS SLAWONIENS IN OSIJEK

DIE GRÜNDUNG UND DIE TÄTIGKEIT BIS ZUM JAHRE 1966

Zusammenfassung

Das Museum in Osijek wurde im J. 1877 mit den Sammlungen einiger Sammler, die in gewissem Sinne Vorläufer der Museumstätigkeit waren, gegründet. Die ethnographische Sammlung jener Zeit, die der Osijeker Bürger Felix Lay zusammengebracht hatte, ist niemals ins Osijeker Museum gelangt. F. Lay hatte so viel Material gesammelt, dass er drei ethnographische Ausstellungen in Wien, Berlin und London veranstalten konnte und auch eine Publikation über die nationale Ornamentik herausgab.

Schon von Beginn an hatten die Kustose des Museums im Programm der Tätigkeiten des Museums auch das Sammeln von Volkstrachten vorgesehen, doch ist jenes Material nicht erhalten, ausser dem Inventar aus dem J. 1947/48, das in der Baranja unter der Leitung des damaligen Direktors Dr. Danica Pinterović angeschafft wurde. Dieses Material fand der erste Kustos für Ethnologie im Museum in Osijek (Muzej Slavonije) bei seinem Dienstantritt im J. 1951. vor.

Im J. 1952. erhielten der Fachmann und das ethnographische Material ihren eigenen Lebensraum im Museum. Da damals der Plan der ethnographischen Aufgaben des Osijeker Museums als Regionalmuseum auf dem nordöstlichen Teil der SR Kroatien ausgearbeitet wurde, muss dieses Jahr als Gründungsjahr der Ethnographischen Abteilung des Muzej Slavonije angesehen werden.

Die Entwicklung und das Wachstum der Ethnographischen Abteilung kann an Hand der Tätigkeitsberichte im »Osječki zbornik« genauer verfolgt werden. In dieser Publikation wurden mehrere Facharbeiten über einzelne Gegenstände des angeschafften Materials sowie die auf dem Terrain durchgeführten Forschungen über Volksbräuche in den Dörfern Slawoniens und der Baranja veröffentlicht.

Bis zum J. 1965 wurde so viel ethnographisches Material gesammelt, dass eine Übersicht über alle bedeutenderen Elemente der traditionellen Kultur auf dem Gebiete, das die Region Slawoniens, der Baranja und eines Teils Syrmiens umfasst, gewonnen wurde.

In dieser Zeit wurde, wie es geplant war, ein horizontaler Durchschnitt der Ethnographik auf dem Raum von der Ilova bis Ilok und von der Sawa bis zur Drau und zur Donau gewonnen, insbesondere in Beispielen der Volkstracht, die in viel mehr Typen auftritt als das übrige ethnographische Material. Mit der Bearbeitung der Volkstracht der Kroatinnen in der Baranja wurde die Untersuchung in der Vertikale begonnen.

Die in der Vlahović Gasse (II untergebrachte Ethnographische Abteilung wirkte bis zum J. 1965 als Studiensammlung ohne ständige Aufstellung in Schauräumen.

Das Material war in fünf Räumen nach Material und Themen systematisch geordnet. Die Hauptgruppe des Bestandes dokumentierten die Themen: Feldarbeit; Textilhandwerk mit Geräten zur Bearbeitung des Hanfes und des Flaches; Gebrauchstextil und Trachten aller Regionen: Innenräume: Wohnstube aus einem Dorfe in der Baranja und einem in Slawonien, Küche aus Aljmaš (Umgebung von Osijek); ornamentierte Kürbisflaschen genannt Tikvice; Gegenstände aus Stroh: Holzschnitzereien; bemalte Ostereier; Dorfgewerbe — Hafnerei.

Thematische Ausstellungen wurden vom Kustos in einem Ausstellungssaal der Stadt Osijek und im Museum in der Festung veranstaltet. Jedes Jahr fand in der Museumswoche eine kleinere ethnographische Ausstellung statt und in den Jahren 1958, 1961 und 1966 waren das repräsentative Ausstellungen mit den Themen: Wolldecken und Kleidungsstücke aus Wolle; Trachten; Mobiliar der Dörfer Slawoniens und der Baranja.

Zu den damaligen Aktivitäten der Ethnographischen Abteilung muss auch die Entwicklung eines Netzes von Mitarbeitern in den Dörfern gezählt werden, ferner die fachkundliche Hilfe, die den slawonischen städtischen und Heimatmuseen geleistet wurde und zuletzt auch die Mitarbeit mit Fachleuten im Lande und im Auslande.

Diese Darstellung der Tätigkeit der Ethnographischen Abteilung des Muzej Slavonije reicht nur bis zum Jahre 1965/66, denn dann übertrat der Kustos Zdenka Lechner ins Ethnographische Museum in Zagreb.